

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTO

LAUSUNTO 2006:11

Asia Luentoesityksen tekijänoikeussuoja, tekijänoikeus virkasuhteessa

Hakija Tieteentekijöiden liitto ry

Annettu 15.09.2006

LAUSUNTOPYYNTÖ

Tieteentekijöiden liitto on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa 22.11.2005 saapuneella kirjeellä koskien luento-opetukseen liittyviä tekijänoikeuskysymyksiä. Liitto on kiinnittänyt huomiota yliopistojen lisääntyvään paineeseen tallentaa luentoja ja muita opetustilaisuuksia sekä saattaa luentomateriaalia yleisön saataville internetin välityksellä ja muulla tavoin.

Hakija pyytää tekijänoikeusneuvostolta vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yliopistossa tai korkeakoulussa toimivalla luennoitsijalla oikeus määrätä luentoesityksensä tallentamisesta ja edelleen jakelusta?
2. Milloin korkeakouluopetukseen voidaan soveltaa tekijänoikeuslain 14 §:n 2 momentin rajoitusta? Säännös käsittää sanamuotonsa puolesta ainoastaan poikkeuksen kappaleen valmistamiseen, ei yleisön saataville saattamiseen kuten yleisölle välittämiseen.
3. Onko luentoesitysten tekijänoikeussuojan laajuudessa eroa sen perusteella onko luennoitsija yliopistoon kiinteässä palvelussuhteessa vai esimerkiksi sivutoimisena tuntiopettajana tai ulkopuolisella rahoituksella toimivana tutkijana?

4. Onko yliopistolla työnantajana oikeus käyttää luennoitsijan esitystä työnantajan normaaliin toimintaan liittyvässä laajuudessa esimerkiksi välittämällä luentoesitystä tietoverkon välityksellä taikka muulla tavalla (esimerkiksi videoneuvotteluna tai perinteisenä tallennevideointina) ilman erillisen sopimuksen tekemistä luennoitsijan kanssa? Kattaako mahdollinen oikeus jakelun toiselle paikkakunnalle (esimerkiksi Helsingin yliopisto - Helsingin yliopiston Vaasan yksikkö, joka toimii Vaasan yliopiston yhteydessä)? Onko luennoitsijalle tällaisesta käytöstä oikeus erilliseen korvaukseen?

5. Missä määrin yliopisto voi myöhemmin hyödyntää ja levittää luentoesityksestä valmistettua tallennetta tai muuta siitä valmistettua kirjallista esitystä (esimerkiksi arkistoida ja käyttää uudelleen)?

Olosuhteiden kuvaus lausuntopyynnössä

Hakija katsoo, että suullisen luennon tulee nauttia tekijänoikeudellista suojaa, mikäli se täyttää teosvaatimuksen. Kun suullinen luento on omaperäinen ja itsenäinen teos, on luennoitsijaa pidettävä lain mukaisena varsinaisena tekijänä. Joissakin tapauksissa luennoitsijaa voidaan pitää myös tekijänoikeuslain mukaisena esittävänä taiteilijana. Kirjallista tai taiteellista teosta ei saa ilman tekijän suostumusta tallentaa laitteelle, jonka avulla esitys voidaan toisintaa ja välittää edelleen.

Yliopistotutkimukseen liittyvien aineistojen tekijänoikeudet jäävät tutkijoille ja opettajille, ja samoin tulisi yliopistoissa ja korkeakouluissa tuotettavan opetusmateriaalin tekijänoikeuksien jäädä tutkijoille ja opettajille, ellei muuta ole sovittu.

Hakija pitää lähtökohtana, että opetuksen virtuaalistaminen (mukaan lukien luentojen videoiminen että niiden yleisölle välittäminen) vaatii asianmukaiset, sopimusteitse saatavat luvat ja että tämänkaltainen toiminta korvataan tekijälle. Sama koskee soveltuvin osin kirjallisten luentoaineistojen välittämistä ja jakamista.

Hakijan mukaan mikäli tekijänoikeuslain opetustoimintaa koskeva rajoitus soveltuu myös yliopisto-opetukseen, sitä tulee tulkita suppeasti siten, että se mahdollistaa vain rajallisen ja tilapäisen käyttöoikeuden. Tekijänoikeuslain 14 §:n 2 momentti soveltuu vain suoraan nauhoittamiseen, eikä nauhoitteista saa tehdä lisäkappaleita. Säännöstä on tarkoitettu muutenkin sovellettavaksi lähinnä kielistudio-, teatteri- ja musiikinopetuksessa, ei esimerkiksi yhteiskuntatieteen tai muun vastaavan tieteen opetuksessa. Hakijan mukaan mikäli tallennettua luentoesitystä on tarkoitus käyttää jatkossa hyväksi muun opetuksen yhteydessä, siitä tulee tehdä luennoitsijan kanssa erillinen sopimus.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. TekijäL 1 §:n sisältämä luettelo suojattavista teoksista ei ole tyhjentävä, vaan teos voi ilmetä myös muulla kuin säännöksessä mainitulla tavalla. Myös suullinen esitys voi olla tekijänoikeuslaissa tarkoitettu teos.

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

TekijäL 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun:

- 1) se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös teoksen välittäminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana;
- 2) se esitetään julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle;
- 3) sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen; taikka
- 4) sitä näytetään julkisesti teknistä apuvälinettä käyttämättä.

Julkisena esittämisenä ja yleisölle välittämisenä pidetään myös esittämistä ja välittämistä ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille.

TekijäL 8 §:n 1 momentin mukaan teos katsotaan julkistetuksi, kun se on luvallisesti saatettu yleisön saataviin, ja 2 momentin mukaan teos katsotaan julkaistuksi, kun kappaleita tekijän suostumuksella on saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen.

Tekijänoikeuden 2 luvussa, joka koskee tekijänoikeuden rajoituksia, on lukuisia opetustoimintaan liittyviä määräyksiä.

Yleinen valokopiontia koskeva TekijäL 13 § koskee myös opetustoiminnassa tapahtuvaa valokopiontia, jonka oikeudet hankitaan sopimuslisenssijärjestön kautta.

TekijäL 14 § koskee yleisradiointiin sisältyvän teoksen käyttöä opetustoiminnassa. TekijäL 14 §:n 1 momentin mukaan milloin lukuisia

tietyin alan suomalaisia tekijöitä edustava järjestö on antanut luvan sovitulla ehdoilla valmistaa äänen tai kuvan talteen ottamisen avulla radio- tai televisiolähetykseen sisältyvän julkistetun teoksen kappaleita opetustoiminnassa tai tieteellisessä tutkimuksessa käytettäväksi, luvan saaja voi vastaavin ehdoin valmistaa kappaleita sellaisestakin lähetykseen sisältyvästä saman alan teoksesta, jonka tekijää järjestö ei edusta. - Lainmuutoksella, joka tulee voimaan 1.1.2007, on edellämainittu säädös muutettu yleiseksi opetustoimintaa ja tieteellistä tutkimusta koskevaksi sopimuslissenssisäännökseksi kuitenkin siten, että valokopiointiin sovelletaan edelleen TekijäL 13 §:n säännöstä, eikä oikeus yleisölle välittämiseen koske radio- tai televisiolähetystä.

Opetustoiminnassa saa äänen tai kuvan suoran talteenottamisen avulla valmistaa kappaleita opettajan tai oppilaan esittämästä julkistetusta teoksesta opetustoiminnassa tilapäisesti käytettäväksi. Siten valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. (TekijäL 14 § 2 mom.)

TekijäL 18 § 1 mom:n mukaan opetuksessa käytettäväksi tarkoitettuun painamalla tai vastaavin menetelmin valmistettuun kokoomateokseen, joka muodostetaan useiden tekijöiden teoksista, saa ottaa vähäisiä osia kirjallisesta teoksesta tai sävellysteoksesta taikka, jos teos ei ole laaja, koko teoksen, kun viisi vuotta on kulunut vuodesta, jona teos julkaistiin. Tekstiin liittyen saadaan ottaa kuva julkistetusta taideteoksesta. Edellä mainitusta lainauksesta on tekijällä oikeus korvaukseen. Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske teosta joka on valmistettu käytettäväksi opetuksessa.

TekijäL 21 §:n mukaan teoksen joka on julkaistu, saa esittää julkisesti opetuksen yhteydessä.

Tekijänoikeuslakiin sisältyy määräykset tekijänoikeuden siirtymisestä (TekijäL 3 luku), mutta niihin ei sisälly yleisiä määräyksiä työ- tai virkasuhteessa laaditusta teoksesta. Taloudellisten oikeuksien siirtymisestä tai rajatusta moraalisisista oikeuksista luopumisesta voidaan aina sopia tekijän ja työn- tai toimeksiantajan välillä. Koska sopimiselle ei ole säädetty määrämuotoa, voi joissain tapauksissa ilman nimenomaista mainintaakin työ- tai toimeksiantosuhde kattaa tekijänoikeuden siirtymisen jossain laajuudessa työn- tai toimeksiantajalle.

Elokuvaamisen osalta on säädetty tekijänoikeuden luovutusta koskeva olettamassäännös (TekijäL 39 §), Tietokoneohjelmien osalta säädetään TekijäL 40 b §:ssä, että jos tietokoneohjelma ja siihen välittömästi liittyvä teos on luotu täytettäessä työsuhteesta johtuvia työtehtäviä, tekijänoikeus tietokoneohjelmaan ja teokseen siirtyy työntantajalle. Samaa sovelletaan työ- tai virkasuhteessa luotuun tietokantaan (TekijäL 40 b § 3 mom.).

Opetustoiminnan osalta on huomattava, että TekijäL 54 a §:n mukaan mitä tekijänoikeuslaissa on säädetty opetustoiminnasta, ei sovelleta opetustoimintaan, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa.

Opetustoiminnan rajoitussäännöksen (TekijäL 14 § 2 mom.) taustasta

Hakijan kysymys koskee tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan erityisesti TekijäL 14 § 2 momentin tulkintaa luento-opetuksen suhteen.

Vuoden 1961 tekijänoikeuslain tekijänoikeuden rajoituksia koskevaan 2 lukuun sisältyi useita säännöksiä opetustoiminnan suhteen. Niistä tämän lausunnon kannalta keskeisen, tuolloisen TekijäL 17 §:n mukaan "opetustoiminnassa saa tilapäisesti käytettäväksi valmistaa julkistetusta teoksesta kappaleita äänen talteen ottamisen varalta; ansiotarkoituksessa valmistettua äänilevyä tai muuta samankaltaista laitetta ei kuitenkaan ole lupa suoraan jäljentää. Tämän pykälän nojalla valmistettua kappaletta älköön käytettävä muuhun tarkoitukseen."

Käyttötapoja, jossa äänittäminen voisi tulla kyseeseen, esitettiin viitaten eräisiin ruotsalaisiin lähteisiin (KM 1957:5, ss. 20-21, viittaukset 1952 Tukholmassa pidettyyn tekijänoikeuslain valmistelua koskevaan kokoukseen). Radiolähetysten äänittämisen ohella kyseeseen voisi tulla kielen - tai laulunopetuksessa nauhojen käyttö tarkkailukeinona esimerkiksi ääntämyksen harjoittelussa. "Kielitunnilla oppilaat itse saavat lausua nauhalle esim. tekstikirjan kappaleen, minkä jälkeen opettaja nauhoitukseen liittyen antaa neuvoja ja ohjeita kielen ääntämisestä. Vastaavalla tavalla nauhoja käytetään laulunopetuksessa." Komitea viittasi myös tanssikouluihin.

Vaikka säännöksen lähtökohtana voidaan sanoa olleen kappaleen valmistaminen yleisradiolähetykseen sisältyvistä teoksista (Komiteanmietintö KM 1957:5), josta käytöstä myöhemmin lisättiin tekijänoikeuslakiin nimenomaiset säännökset, käy myöhemmästä hallituksen esityksestä 32/1984 vp ilmi että kyseisellä säännöksellä oli tarkoitettu myös luentoesitysten yhteydessä tapahtuvaa äänen tallentamista (32/1984 vp s. 12).

Tekijänoikeusneuvosto katsoo tämän tarkoittavan sitä että luentoesitystä on, sen ylittäessä teoskynnyksen, pidettävä julkistettuna esityksenä.

Opetustoiminnassa tapahtuvan kappaleen valmistamista myös kuvan talteenottamisen avulla koskeva rajoitussäännös lisättiin tekijänoikeuslakiin HE 32/1984 vp:ssä esitetyssä muodossa. HE:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 32/1984 s. 12) todettiin seuraavaa:

"Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jolla nimenomaisesti sallittaisiin opettajan tai oppilaan elävästä esityksestä

tapahtuva suora nauhoittaminen opetuksessa tilapäiseen käyttöön. Säännös olisi sovellettavissa esimerkiksi kielistudio-, teatteri- ja musiikkiopetuksessa."

Viittaus kielistudio-, teatteri- ja musiikkiopetukseen on luonteeltaan esimerkinomainen eikä poissulkeva. Muukin opetustoiminta voi tulla kyseeseen. Hallituksen esityksessä todettiin että voimassa olevaan 17 §:ään nähden säännös merkitsisi muutosta siinä suhteessa, että kappaleen valmistaminen voisi tapahtua paitsi äänen myös kuvan talteenottamisen avulla. "Koska sallittua olisi vain suora nauhoittaminen, nauhoitteesta ei saisi tehdä jäljennöksiä. Tilapäisyydellä tarkoitetaan tässä yhteydessä aikaa, jonka kyseinen opetustilanne vaatii." (HE 32/1984 s. 12)

Lainmuutoksella 24.3.1995/443 siirrettiin tuolloin voimassa ollut TekijäL 17 § nykyiseksi TekijäL 14 §:ksi. Hallituksen esityksessä 287/1994 (yksityiskohtaiset perustelut s.1) todettiin, että 14 § 1 ja 2 momentti vastaavat voimassaolevaa TekijäL 17 §:ää.

Korkeimman oikeuden ratkaisut

Korkein oikeus on käsitellyt käsikirjan luvaton kopiaamista opetustoimintaan ratkaisussa KKO 1950 II 451 ja suullisen esityksen luvaton tallentamista ratkaisussa KKO 1988:52.

Virkasuhteen vaikutusta tekijänoikeuden siirtymiseen on korkein oikeus käsitellyt jutussa KKO 1971 II 7.

Tekijänoikeusneuvoston aiempi lausuntokäytäntö

Opetustoimintaan liittyvistä tekijänoikeuskysymyksistä on neuvosto lausunut 13 kertaa.

Lausunnossa TN 1987:2 käsiteltiin videoiden esittämistä kouluissa sekä kappaleen valmistamista videoista. Lausunnon mukaan opetustoiminta on aina julkista ja siinä tapahtuva tekijänoikeudellisesti suojatun teoksen esittäminen julkista esittämistä. Lausunnossa TN 1988:1 käsiteltiin korkeakoulua varten laaditun esitelmän tekijänoikeudellista suojaa. Lausunto TN 1988:2 käsitteli tekijänoikeutta opinnäytteenä valmistettuun videoon.

Lausunnot TN 1988:8 ja TN 1989:2 käsitelivät ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammatillisissa opettajankoulutuslaitoksissa valmistettuihin teoksiin liittyviä tekijänoikeudellisia kysymyksiä. Lausunto TN 1989:4 käsitteli julkaisemattoman pro gradu -työn tekijänoikeudellista asemaa. Lausunnossa TN 1990:15 oli kyse opetusmateriaalin korvaamisesta valokopioidulla aineistolla.

Lausunnot TN 1996:13 ja TN 1998:17 käsitteivät sitaattioikeutta opetustoiminnassa. Lausunnossa TN 1998:20 todettiin opetusmateriaalin olevan tekijänoikeudellisen suojan piirissä joko kokonaisuudessaan tai lisäksi yksittäisten elementtensä osalta, mikäli ne ylittävät teoskynnyksen. Tekijänoikeus ei suojaa opetusmenetelmää. Materiaalin digitalisointi kuuluu tekijän yksinoikeuden piiriin. Lausunnossa TN 2000:11 käsiteltiin tekijänoikeuslain 54 a §:n rajanvetoa ansiotoiminnassa tapahtuvaan ja muuhun opetukseen. Lausunnossa TN 2001:10 todettiin opiskelijoiden tekijänoikeuksien siirtymisen oppilaitokselle edellyttävän sopimusta. Lausunnossa TN 2002:16 käsiteltiin elokuvasitaatin käyttöä opetuksessa, ja otettiin kantaa salauksen käyttöön.

Opetustoiminnan osalta voidaan lausuntojen osalta luonnehtia yleislinjaksi sitä, että tekijänoikeuslain yleiset määräykset tekijän yksinoikeudesta soveltuvat ellei opetustoiminnassa tapahtuva käyttö ole jonkin rajoitussäännöksen piirissä.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt tekijänoikeutta erilaisissa palvelussuhteissa 5 kertaa.

Lausunto TN 1986:7 käsitteli tekijänoikeutta virkasuhteessa puolustusvoimien soittokuntien radiosoittojen osalta. Lausunnossa TN 1986:10 käsiteltiin tekijänoikeutta työsuhteessa. Lausunnossa TN 1987:10 käsiteltiin kaupunginteatterin tekemää videotaltiointia musiikinäytelmän harjoituksista. Lausunto TN 1992:14 käsitteli tekijänoikeutta työsuhteessa valmistettuihin luentokalvoihin. Lausunto TN 1999:4 käsitteli siviilipalvelusmiehen oikeutta korkeakoulussa siviilipalvelustehtävissä luomaansa tietokoneohjelmaan. Tekijänoikeuden siirtymistä ei tapahtunut varusmiespalveluun rinnastettavassa siviilipalvelussuhteessa, koska kyseessä ei ollut laissa tarkoitettu virkasuhde.

Lausuntojen yleisperiaatteena voidaan pitää sitä, että luotaessa tekijänoikeudellisesti suojattuja teoksia palvelussuhteessa, on niiden käytöstä lähtökohtaisesti sovittava palvelussuhteen ehdoissa.

Vastaus lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

1. Onko yliopistossa tai korkeakoulussa toimivalla luennoitsijalla oikeus määrätä luentoesityksensä tallentamisesta ja edelleen jakelusta?

Tekijällä on lähtökohtaisesti yksinoikeus teokseen, mikäli hänen kirjallinen tai taiteellinen luomuksensa on riittävän omaperäinen ja itsenäinen. Tätä yksinoikeutta on kuitenkin yhteiskunnallisista ja käytännöllisistä syistä rajoitettu tekijänoikeuslaissa tekijänoikeuden rajoitussäännöksin. Teosten käytöstä opetustoiminnassa on annettu tällaisia säännöksiä yllä kerrotulla tavoin. Kyseisissä lainkohdissa ei ole eroteltu yliopistoissa tai korkeakouluissa tapahtuvaa opetusta muusta

opetuksesta. Nämä säännökset rajoittavat niissä mainituissa olosuhteissa yliopiston tai korkeakoulun luennoitsijan muutoin yksinomaista määräysvaltaa teokseen.

Luentoesityksen tallentaminen on sallittua TekijäL 14 § 2 momentin edellytysten täyttyessä, eli opetustoiminnassa saa äänen tai kuvan suoran talteenottamisen avulla valmistaa kappaleita opettajan tai oppilaan esittämästä julkistetusta teoksesta opetustoiminnassa tilapäisesti käytettäväksi. Mikäli suullinen luento täyttää teoskriteerin, eli on riittävän itsenäinen ja omaperäinen, on sen katsottava tulevan julkistetuksi julkisessaluentotapahtumassa.

TekijäL 14 § 2 momentissa tai muualla tekijänoikeuslaissa ei tekijänoikeutta ole rajoitettu esityksen edelleen jakelun suhteen, joka siis kuuluu tekijän yksinoikeuden piiriin.

2. Milloin korkeakouluopetukseen voidaan soveltaa tekijänoikeuslain 14 §:n 2 momentin rajoitusta? Säännös käsittää sanamuotonsa puolesta ainoastaan poikkeuksen kappaleen valmistamiseen, ei yleisön saataville saattamiseen kuten yleisölle välittämiseen.

Edellä todetun mukaisesti TekijäL 14 §:ssä ei ole tehty eroa opetuksen ja yliopistoissa tapahtuvan opetuksen suhteen. Näin ollen on yliopistoissa tapahtuvaa opetusta pidettävä tekijänoikeuslaissa tarkoitettuna opetuksena. TekijäL 14 § 2 momentissa sallitaan opetustoiminnassa äänen tai kuvan suoran talteenottamisen avulla valmistaa kappaleita opettajan tai oppilaan esittämästä julkistetusta teoksesta opetustoiminnassa tilapäisesti käytettäväksi.

Kyseisessä lainkohdassa sallitaan, siinä mainittujen olosuhteiden vallitessa, kappaleen valmistaminen ja kyseisen kappaleen käyttö opetustoiminnassa. Opetustoimintaa ei sinänsä ole tarkemmin määritelty eikä myöskään erityisesti rajattu. Opetustoiminta on perusluonteeltaan julkista toimintaa ja luentotilaisuudet yleensä avoimia. Käytön on oltava luonteeltaan tilapäistä, eli lyhytaikaista ja ei-jatkuvaa. Tallenteen käytöllä ei ole tarkoitettu laajentaa opetustapahtumaa siitä, mikä se luennoitsijan itsensä luennoimana olisi. Mikäli tallennetta halutaan hyödyntää tilapäistä, luonteeltaan korvaavaa käyttöä laajemmin tai pysyvästi opetustoiminnassa, esimerkiksi hyödyntäen etäyhteyttä tai ilman, vaatii tällainen käyttö sopimuksen tekijänoikeuden haltijan kanssa. Tilapäistä käyttöä koskevan poikkeuksen varaan ei yleensä voida rakentaa pysyvää toimintamallia.

3. Onko luentoesitysten tekijänoikeussuojan laajuudessa eroa sen perusteella onko luennoitsija yliopistoon kiinteässä palvelussuhteessa vai esimerkiksi sivutoimisena tuntiopettajana tai ulkopuolisella rahoituksella toimivana tutkijana?

Tekijänoikeus syntyy teoksen tekijälle, mikäli teos täyttää itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimuksen. Syntyvä tekijänoikeudellinen suoja on sama riippumatta palvelussuhteen laadusta. Tekijänoikeuden laajuus on siten niinkään sama riippumatta palvelussuhteen laadusta. Palvelussuhteella voi kuitenkin olla merkitystä tekijänoikeuden siirtymisen kannalta riippuen palvelussuhteen ehdoista. Samoin sillä, missä määrin esitettävä esitys on vain työnantajan tarkkojen ohjeiden perusteella tapahtuvaa toimintaa, joka ei ole itsenäistä eikä omaperäistä, tulee arvioida tapauskohtaisesti. Esimerkiksi korkeakouluopetuksessa tämä kuitenkin lienee harvinainen tilanne.

Mitään erityistä olettaa palvelussuhteen oikeuksia siirtävästä vaikutuksesta luentoesitysten suhteen ei tekijänoikeuslaissa ole.

4. Onko yliopistolla työnantajana oikeus käyttää luennoitsijan esitystä työnantajan normaaliin toimintaan liittyvässä laajuudessa esimerkiksi välittämällä luentoesitystä tietoverkon välityksellä taikka muulla tavalla (esimerkiksi videoneuvotteluna tai perinteisenä tallennevideointina) ilman erillisen sopimuksen tekemistä luennoitsijan kanssa? Kattaako mahdollinen oikeus jakelun toiselle paikkakunnalle (esimerkiksi Helsingin yliopisto - Helsingin yliopiston Vaasan yksikkö, joka toimii Vaasan yliopiston yhteydessä)? Onko luennoitsijalle tällaisesta käytöstä oikeus erilliseen korvaukseen?

TekijäL 14 § 2 momentin mukaan, opetustoiminnassa saa äänen tai kuvan suoran talteenottamisen avulla valmistaa kappaleita opettajan tai oppilaan esittämästä julkistetusta teoksesta opetustoiminnassa tilapäisesti käytettäväksi. Siten valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Tilapäisellä käyttämisellä ei tarkoiteta sellaista käyttöä, joka muodostuu säännönmukaiseksi toiminnaksi. Tällaisesta lainkohtaa laajemmasta käytöstä tulee oikeudenhaltijan kanssa sopia erikseen.

Videoneuvottelujen käyttö opetustoiminnassa on nykyisin varsin tavanomaista. Luennoitsija voi tällöin esittää luentonsa myös toisella paikkakunnalla olevalle opiskelijajoukolle. Tällaisen luennon tilapäinen korvaaminen tallenteella ei kuitenkaan ole TekijäL 14 § 2 momentin piiriin kuuluvaa toimintaa nimenomaisen yleisölle välittämistä koskevan määräyksen puuttuessa. Mikäli näin on tarkoitus opetuksessa menetellä, tulee tästä sopia luennoitsijan kanssa.

5. Missä määrin yliopisto voi myöhemmin hyödyntää ja levittää luentoesityksestä valmistettua tallennetta tai muuta siitä valmistettua kirjallista esitystä (esimerkiksi arkistoida ja käyttää uudelleen)?

TekijäL 14 § 2 momentin mukaan opetustoiminnassa saa äänen tai kuvan suoran talteenottamisen avulla valmistaa kappaleita opettajan tai oppilaan esittämästä julkistetusta teoksesta opetustoiminnassa tilapäisesti käytettäväksi. Siten valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun

tarkoitukseen. Tästä syystä tallenteen hyödyntäminen alkuperäisen käyttötarkoituksen jälkeen muussa tarkoituksessa vaatii tekijän luvan.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Mikko Huuskonen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Katariina Sorvari (varapuheenjohtaja), Marit Hohtokari, Tuula Hämäläinen, Päivi Liedes, Kai Nordberg, Kirsi-Marja Okkonen, Tytti Peltonen, Risto Salminen, Anne Stenros, Markku Uotila, Pirjo Valtanen, Martti Virtanen ja Ahti Vänttinen.